

TMMOB JEOLOJİ MÜHENDİSLERİ ODASI
Genel Merkezi

Sayı : E-95871739-045.01-1540

19/06/2025

Konu : Fay Zonları/hatlarının Mekânsal
Planlara İşlenmesi

DAĞITIM YERLERİNE

İlgi : Kamu Görevlileri Etik Kurulunun 25/03/2025 tarih ve 2025/42 sayılı kararı

TMMOB Jeoloji Mühendisleri Odası başta Anayasanın 135 inci maddesi olmak üzere 6235 Sayılı Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Kanunu ve diğer ilgili mevzuat hükümleri çerçevesinde faaliyet sürdüren kamu kurumu niteliğindeki bir meslek kuruluşu olup 02/08/2002 tarih ve 24834 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Ana Yönetmeliğinde de belirtildiği üzere, bu faaliyetlerinin merkezinde ilgili mercilerle işbirliği yapmak, mesleki uzmanlık konularda görüş ve raporlar hazırlayarak ilgili kurum ve kuruluşlar ile kamuoyuyla paylaşmak, mesleki uygulamaların idari, hukuki ve teknik açılardan geliştirilmesine katkı sunmak bulunmaktadır. Bu çerçevede ülkemizin deprem gerçeğine yönelik hem ilgili merkezi ve yerel yönetim idarelerin farkındalığını artırmak, hem kamuoyunu bilgilendirmek, hem de deprem yönetimi açısından önemli bir eksiklik olan “*yüzey faylanması tehlikesine*” karşı adım atılmasını sağlamak amacıyla Odamız Deprem Danışma Kurulu öncülüğünde “*Fay Üzerinde Yaşayan Kentler*” başlıklı raporlar hazırlanarak Cumhurbaşkanı dahil ilgili kamu kurum ve kuruluşları, TBMM’de grubu bulunan tüm siyasi partiler ile valilik ve belediye başkanlığı gibi yerel idarelere gönderilmiştir.

Bilindiği üzere dünyanın en aktif deprem kuşaklarından biri olan Alp-Himalaya Deprem Kuşağında yer alan bu coğrafyada kurulan tüm uygarlıklar gibi Türkiye Cumhuriyeti de depremin neden olduğu zararlarla mücadele etmek durumunda kalmış; aldığı idari, hukuki ve teknik önlemlerle riskleri azaltmaya çalışmıştır. Özellikle kısa bir zaman aralığında peş peşe meydana gelen “7.9 büyüklüğünde 27.12.1939 Erzincan, 7.0 büyüklüğündeki 20.12.1942 Tokat Niksar-Erbaa, 6.6 büyüklüğünde 20/6/1943 Adapazarı-Hendek, 7.2 büyüklüğünde 27/11/1943 Samsun-Ladik, 7.4 büyüklüğünde 01/02/1944 Bolu-Gerede”depremleri, afetlerin sadece yardım ve müdahale faaliyetleriyle yönetilemeyeceği gerçeğini kamu yönetimine göstermiştir. Bu dönemde alınan önlemlerden biri de afet bölgelerinde yapılacak yapılar hakkındaki yönetmeliklerinin öncüsü olarak kabul edilen ve 03/11/1953 tarih ve 8547 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan “**Yersarsıntısı Bölgelerinde Yapılacak Yapılar Hakkında Talimat**”ır. Söz konusu Talimatın 4üncü maddesinde “*Madde 4-Yersarsıntısı bölgelerine dâhil şehir, kasaba ve köylerde bina ve mesken inşası fen heyetlerince tehlikeli görülen yerlerde veya fay hatları üzerinde yapı yapılması, 4623 sayılı kanunun 11 inci maddesine göre, yasaktır*” şeklindeki hüküm yer almaktadır. Yapılan bu düzenleme ile “fay hatları” üzerinde yapı yapılması yasaklanmıştır.

1953 yılında kabul edilerek ulusal mevzuatımızın bir parçası haline getirilmiş olan “**fay hatları üzerinde yapı yapılmaması**” uygulaması, günümüzde ise birçok ülkede de (ABD, AB ülkeleri; İran, Hindistan, Yeni Zelanda, Tayvan, Japonya, Çin gibi) uygulanmaktadır. “**Yüzey faylanması ve fay sakınım bandı(tampon bölge) alanlarının yapılaşmaya kapatılması**” uygulaması ülkemizde de Mekânsal Planlar Yapım Yönetmeliği ile bu yönetmeliğe altlık teşkil eden Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının Plana Esas Jeolojik-Geoteknik Etüt ve Mikrobölgeleme Etüt Raporları konulu 28/09/2011 tarih ve 102732 sayılı (20011/9) Genelgesinde yerini almıştır. Ancak mevcut yasal

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Evrağınızı <http://178.251.40.130/E-Imza/?Code=8D1D0001X4> linkinden 8D1D0001X4 kodu ile doğrulayabilirsiniz.

TMMOB JEOLOJİ MÜHENDİSLERİ ODASI
Genel Merkezi

düzenlemelere rağmen, **Türkiye Diri Fay Haritasında** yer alan, birçok yerleşim biriminin içinden geçen, 5.5 ve üzeri deprem üretme potansiyeline sahip diri fayların önemli bir bölümü o kentlerin ne çevre düzeni planı, ne de imar ve uyulama planlarına işlenmemiştir. Diri fayların sakınım bantları içinde günümüzde 100.000'den fazla bina ve bina türü yapının olduğu tahmin edilmekte olup, bu binalarda 1.000.000 (bir milyon)'dan fazla vatandaşımız, yaşadığı tahmin edilmektedir. Fay hatları üzerinde yapı yapılmayacağına ilişkin düzenlemenin üzerinden 72 yıla yakın süre geçmiş olmasına rağmen Ülkemizde, depremlerin sadece sarsıntı etkisinin azaltılması dışındaki, tehlikelere karşı (yüzey faylanması, heyelan, çökme(obruk oluşumu), tıbbi jeolojik riskler, tsunami, sel ve taşkın, çığ gibi) önlem alınması başırlanamamıştır.

Bu üzücü durum karşısında Odamız, 72 yıllık boşluğun kapatılabilmesi ve ülkemizde kentsel ve kırsal yerleşimlerin dirençliliğinin yükseltilmesi amacıyla çok sayıdaki akademisyen üyemizin katkılarıyla yukarıda belirtilen **“Fay Üzerinde Yaşayan Kentler”** başlıklı rapor dizisini hazırlamış ve ilgili kişi ve kurumlara dağıtımını yapmıştır. Raporların dağıtımının üzerinden yaklaşık 4 yıl gibi uzun bir süre geçmiş olmasına karşın fay zonları veya hatları üzerine oturan 24 ilimiz, 110'u aşkın ilçemiz ile 500'ü aşkın mahalle veya köy yerleşim birimi için ne tür iş ve işlemlerin gerçekleştirildiği hususunda bir geri dönüş olmamıştır.

Öte yandan, afet yönetimine ilişkin yürütülecek hizmetlerde görevli personel ve kurumların uyması gereken etik kurallar bir örneği yazımız ekinde gönderilen ilgi'de kayıtlı Kamu Görevlileri Etik Kurulunun 25/03/2025 tarih ve 2025/42 sayılı kararı yayınlanmıştır. Söz konusu karar **“Afet ve Acil Durumlarda Kamu Görevlilerince Uyulması Gereken Etik Davranış İlkeleri”** başlığı adı altında, geçen Kurulun web sayfasında yayınlanmıştır. Bu ilkeler incelendiğinde görülmektedir ki afet yönetiminin her aşamasında yürütülecek çalışmalarda, kararda belirtilen diğer hususların yanı sıra **“şeffaflık, katılımcılık ve toplumu bilgilendirme esas”** alınmıştır. Afet öncesinde, sırasında ve sonrasında kamu hizmeti sunacak ilgili kurumların yönetici ve personelinin bu etik ilkelere uygun davranış ilkelerini içselleştirmesi ve halkı afet riskleri konusunda uyarması zorunludur.

Bu kapsamda gerek yazımızın girişinde belirtilenler, gerekse Kamu Görevlileri Etik Kurulunun 25/03/2025 tarih ve 2025/42 sayılı kararı bir arada değerlendirildiğinde, **Odamızın hazırladığı “Fay Üzerinde Yaşayan Kentler” başlıklı Raporlarına konu yerleşimlerde dağıtım yapılmış İlgili İdarelerin, yerleşim birimlerindeki faylar için yukarıda anılan mevzuat hükümlerine uygun olarak etütlerini yaptırarak yerleşim biriminin mekânsal planlarına (Çevre Düzeni Planı, Nazım ve İmar Uygulama Planları) işletmiş olmaları gerekmektedir. Yine bu sürecin devamında yerleşim birimi somutunda imar planı ve depremsellik araştırma sonuçlarına (diri fay, tehlike yüzey faylanması tehlike kuşağı ve sakınım bandı, sınılaşma, yanal yayılma alanları, tsunami, volkanik aktiviteler, tıbbi jeolojik riskler vb.) ilişkin elde edilen bilgiler ve haritalar için kamuoyu bilgilendirmesinin yapılması gereklidir. Bu çerçevede bu bilgi ve belgelerin İl Risk Azaltma Planı (İRAP) ile Deprem Master Planıyla da entegrasyonunu sağlanmalı ve Akıllı Kent Uygulaması üzerinden Coğrafi Bilgi Sistemi ile tüm halkın bilgisine ve kullanımına sunulması gerektiği düşünülmektedir.**

Sonuç olarak, afet risklerinin azaltılmasının temelini oluşturan diri fay hatlarının sakınım bantları ile birlikte mekânsal planlar yapım yönetmeliğinin bir gereği olarak çevre düzeni, nazım ve uygulama imar planlarına işlemesi ve bu planların coğrafi bilgi sistemleri üzerinden tüm halkımızın kullanımına sunulması gerekmektedir. Bu itibarla yukarıda belirtilen afet yönetimine ilişkin iş ve işlemlerin yapılmamış olmasının yerleşim birimlerinin başta depremler olmak üzere afet karşısındaki dirençliliğini azaltacağı gibi aynı zamanda hem temel bir kamu görevinin yerine

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Evrağınızı <http://178.251.40.130/E-Imza/?Code=8D1D0001X4> linkinden 8D1D0001X4 kodu ile doğrulayabilirsiniz.

TMMOB JEOLOJİ MÜHENDİSLERİ ODASI
Genel Merkezi

getirilmemesi ve aksatılması hem de görevleri yürütürken uyulması gereken etik davranış ilkelerine aykırı davranış ve uygulamalarda bulunulması anlamına gelecektir.

Bu bağlamda; yetki ve sorumluluk alanınızdaki yerleşim biriminde diri fayların belirlenmesi, yüzey faylanması tehlike kuşağı ve sakinim bandının oluşturulması ve ulaşılan sonuçların mekansal planlara ve risk azaltma planlarına işlenmesi, kamuoyu bilgilendirmesinin yapılması konularında tarafınızca hangi iş ve işlemlerin yürütüldüğü ve hangi sonuçlara ulaşıldığına dair Odamıza bilgi verilmesi hususunda gereğini önemle arz eder, çalışmalarınızda başarılar dileriz.

Hüseyin ALAN
Yönetim Kurulu Başkanı

Ek: Kamu Görevlileri Etik Kurulunun 25/03/2025 tarih ve 2025/42 sayılı karar örneği (6 Sayfa)

Dağıtım:

Gereği:

- *Cumhurbaşkanlığı (Yerel Yönetimler ve Afet Politikaları Kurulu)
- *İçişleri Bakanlığı (Afad Başkanlığı)
- *Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı
- *81 İl Valiliğine
- *30 Büyükşehir Belediye Başkanlığı
- *51 Belediye Başkanlığı
- *Türkiye Belediyeler Birliği Başkanlığı

Bilgi:

- *Kamu Görevlileri Etik Kurulu

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Evrağınızı <http://178.251.40.130/E-Imza/?Code=8D1D0001X4> linkinden 8D1D0001X4 kodu ile doğrulayabilirsiniz.

İLKE KARARI

Karar Tarihi: 25.03.2025

Karar Sayısı: 2025/42

AFET VE ACİL DURUMLARDA KAMU GÖREVLİLERİNCE UYULMASI GEREKEN ETİK DAVRANIŞ İLKELERİ

Afet; toplumun tamamı veya belirli kesimleri için fiziksel, ekonomik ve sosyal kayıplar doğuran, normal hayatı ve insan faaliyetlerini durduran veya kesintiye uğratan, genellikle yerel imkânlarla müdahalenin yetersiz kaldığı, doğa, teknoloji veya insan kaynaklı olaylardır. Deprem, sel, yangın, savaş, göç, salgın hastalıklar gibi afetler, toplumları ciddi şekilde etkileyen krizlere yol açmaktadır. Acil durumlar ise, bu olayların oluşturduğu ve acil müdahaleyi gerektiren kriz halleridir.

Afet ve acil durum hallerinde meydana gelen can ve mal kayıpları büyük acılara neden olmakta ve bireylerin onurunu, güvenliğini ve toplumların hayatta kalma mücadelesini tehdit etmektedir.

Afet öncesi, sırası ve sonrasında gerekli tedbirlerin alınması; kamu kurumları, kamu görevlileri, sivil toplum kuruluşları, gönüllüler, yardım ekipleri ve afetzedeler dâhil tüm tarafların dayanışma içinde olmaları ve ahlaki yükümlülükler çerçevesinde hareket etmeleri oldukça önemlidir.

Afet öncesi risk azaltma, hazırlık ve önleyici tedbirlerin alınması süreçlerinde; afet sırasında ekonomik, sosyal ve psikolojik sorunların yaşandığı müdahale dönemlerinde ve afet sonrasında iyileştirme faaliyetlerinde çeşitli etik sorunları ortaya çıkabilmektedir. Afet tehlike ve risklerinin azaltılması ve afetlere dirençli toplumların oluşturulması, bu alandaki kamu hizmetlerinin etkin, verimli ve adil bir şekilde yürütülmesi ile doğru orantılıdır. Bu nedenle afetlerin yol açtığı kriz durumlarında; müdahale etme, karar alma, yardım sağlama, afet etkilerinin telafi edilmesi ve daha iyisinin inşa edilmesinde etik ilkelerinin rehberliği büyük önem arz etmektedir.

Afet ve acil durum hallerinde, medya ve mensuplarına da büyük sorumluluk düşmektedir. Medya tarafından, haberlerin yalnızca gerçek bilgileri içermesine, toplulukları yanıltıcı, kışkırtıcı veya psikolojik taciz niteliğindeki ifadelerden kaçınılmasına, bireyleri korkutacak veya elemelerini artıracak görüntülerin kullanılmamasına özen gösterilmelidir. Her türlü haber verme sürecinde, afetzedelerin onurlarına ve mahremiyetlerine saygı gösterilmelidir.

Afet ve acil durum hallerinde, kişi, kurum ve kuruluşlar tarafından kullanılan sosyal medya platformlarında da sağduyulu olunmalı, afetzedelerin onur ve mahremiyetleri gözetilmeli ve toplumsal dayanışmanın zedelenmemesine özen gösterilmelidir.

Bu bağlamda; Kurulumuzca, insan hakları, demokratik değerler ve hukukun üstünlüğünün korunması amacıyla, afet ve acil durum öncesinde, sırasında ve sonrasında sunulan kamu hizmeti süreçlerinde, kamu görevlilerinin ve kamu hizmeti sunan herkesin uyması gereken etik davranış ilkeleri aşağıda belirlenmiştir.

İLKELER

I. AFET VE ACİL DURUM ÖNCESİNDE RİSK VE ZARAR AZALTMA ODAKLI YAKLAŞIM

Planlama, Önlem Alma ve Kontrol Etme

Merkezi ve yerel idare organlarınca;

- (1) Her bireyin sağlıklı bir çevrede yaşama hakkı çerçevesinde, imar ve altyapı çalışmaları yapılırken ve yaşam alanları oluşturulurken bölgedeki afet risklerine karşı gerekli önlemler alınmalıdır. Afet tehlikesi bulunan alanlardaki riskli yapıların, dayanıklı hale getirilmesi amacıyla dönüşümü sağlanmalıdır.
- (2) Afet risklerine karşı hazırlıklar, sürdürülebilir kalkınma hedefleri kapsamında, uluslararası standartlar ile toplulukların örf, adet, kültürel değerleri ve inançları dikkate alınarak yapılmalıdır.
- (3) İnsan yaşamının korunması ve zararın en aza indirilmesi amacıyla, potansiyel riskler ve mevcut kaynaklar tespit edilmeli, kriz dönemi alternatif iletişim araçları oluşturulmalı, çeşitli afet ve acil durumlara ilişkin alternatifli müdahale stratejileri hazırlanmalı ve bu stratejiler düzenli olarak güncellenmelidir.
- (4) Afet ve acil durumlara hazırlıklar kapsamında; lojistik hizmetlerin planlanması, arama kurtarma, sağlık yardımı, gıda yardımı, kurtarılan veya hayatını kaybeden afetzedelerin kimliklerinin belirlenmesi, hayatını kaybedenlerin uygun koşullarda muhafazası, dezavantajlı gruplarla (çocuklar, hamileler, yaşlılar, engelliler, kronik hastalıklara sahip olan kişiler, turist ve mülteci gibi farklı dil, din, köken ve kültürlerden kişiler gibi) çalışabilecek uzmanlıkta ekiplerin oluşturulması, bu kişilerin barınması, psikolojik açıdan desteklenmesi ve bilgilendirilmesi, gönüllülerin koordine edilmesi, kolluk kuvvetlerinin afet ve acil durumlar için eğitilmesi gibi her konuda hazırlıklı olunmalıdır.
- (5) Afet ve acil durumdan etkilenen yerlerde ilk müdahale yapacak kişiler ve ekipler; bu konuda yeterli eğitimi almış, mesleki yeterliliğe sahip, hızlı ve etkili müdahalede bulunacak kişiler arasından, yeterli sayıda ve özenle seçilmelidir.
- (6) Afet ve acil durum hallerinde müdahale hizmetlerinde görev alacak kişiler ile gönüllülerin; arama, kurtarma, ilk yardım, psikolojik ilk yardım, insan hakları, stresle baş edebilme, kriz iletişimi, toplum psikolojisi ve etik eğitimi gibi gerekli tüm eğitimleri almaları, tatbikatlara katılmaları ve zihinsel olarak afet ve acil durumlara hazır olmaları sağlanmalıdır.
- (7) Afet yönetim stratejileri kapsamında, afet sonrası çevresel iyileştirme, sosyal refahın artırılması ve yeniden inşa süreci stratejileri belirlenmelidir.
- (8) Afet dolayısıyla kültür varlıklarının zarar görmemesi, kültürel mirasın korunması, tarihi ve kültürel değerlerin gelecek nesillere aktarılabilmesi için gerekli tedbirler alınmalıdır.

Toplumsal Bilgilendirme ve Bilinçlendirme

Merkezi ve yerel idare organlarınca;

- (1) Afetlere karşı hazırlıklı olunması amacıyla; kamu görevlileri, dezavantajlı gruplar, öğrenciler, öğretmenler, din görevlileri ve gönüllüler başta olmak üzere toplumun her kesimine yönelik eğitim verilmeli ve bilinçlendirme çalışmaları yürütülmelidir.
- (2) Kamu ve özel sektör çalışanları, işyerlerinde meydana gelmesi muhtemel tehlike ve riskler ile etkileri hakkında bilgilendirilmelidir. Bu kişilere, afet öncesi alınması gereken tedbirler ve afet anında yapılması gerekenler hakkında düzenli olarak eğitim verilmelidir. Kamu binaları ile özel iş yerleri ve konutlarda tahliye tatbikatlarının yapılması sağlanmalıdır.

(3) Riskli yapıların ve alanların afetlere dayanıklı hale getirilmesi amacıyla kentsel dönüşümün gerekliliği ve aciliyeti hususunda kamuoyu farkındalığının artırılması çalışmaları yapılmalıdır.

Şeffaflık

(1) Merkezi ve yerel idare organlarınınca; potansiyel afet riskleri, bunlar için yapılan hazırlıklar, afet sonrası acil durum planlamaları, mevcut kaynaklar ve yürütülen çalışmalar hakkında topluma yönelik doğru ve açıklayıcı bilgilendirme yapılmalıdır.

Katılımcılık

(1) Afet yönetiminin risk azaltma, hazırlık, müdahale ve iyileştirme sürecine ilişkin, toplumun örf ve adetlerine duyarlı, etkili ve verimli stratejiler oluşturmak için ilgili tüm kamu kurum ve kuruluşları, yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları, uzmanlar, özel sektör kuruluşları, medya ve vatandaşlar çalışmalara dâhil edilmeli ve her paydaşın rolü ve sorumluluğu önceden belirlenmelidir.

II. AFET VE ACİL DURUMLARDA, HIZLI, ETKİLİ, İNSAN HAKLARINA SAYGILI VE TARAFSIZ HİZMET SUNULMASI

Hızlı ve Etkili Müdahale Sağlanması

Merkezi ve yerel idare organlarınınca;

- (1) Afet ve acil durum hallerinde, önceden hazırlanan planlar doğrultusunda en kısa sürede müdahale edilmesi sağlanmalıdır.
- (2) Yardım çalışmaları ve müdahale süreçlerinde koordinasyon sağlanmalı, bilinçsiz hareketler önlenmeli ve kaynaklar etkin ve verimli kullanılmalıdır.

İnsan Onuruna Saygı

- (1) Tüm afetzedelere ve özellikle dezavantajlı gruplara insan onuruna yakışır şekilde; saygı, hoşgörü ve şefkatle davranılmalıdır. Dezavantajlı gruplar ile psikolojik olarak zor durumda olan insanlara destekleyici bir yaklaşım sergilenmelidir.
- (2) Afetzedelerin kimlikleri yetkili kişiler tarafından kayıt altına alınmalı ve hayatını kaybedenlerin kimliklerinin belirlenmesine özen gösterilmelidir.
- (3) Afettede; sağlık durumu, güvenliği ve temel ihtiyaçlarının karşılanması gibi hizmetlere erişimleri hususunda düzenli olarak bilgilendirilmeli ve gerekli yönlendirmeler yapılmalıdır.
- (4) Afet ve acil durumlar nedeniyle tahliye edilen kişiler veya topluluklar; tahliye zamanı, izlenecek prosedürler, varış yerleri ve tahmini tahliye süresi gibi hususlar hakkında uygun şekilde bilgilendirilmelidir. Tahliye süreçlerinde, kişilerin onurlarının, temel haklarının ve eşyalarının korunması için gerekli tedbirler alınmalıdır.
- (5) Müdahale hizmetleri, dezavantajlı grupların özel gereksinimleri dikkate alınarak yürütülmelidir.

Yardım Alma Hakkı

- (1) Her afetzede yardım alma hakkına sahiptir. Yardımlar; adil, tarafsız, eşit ve ayrımcılık yapılmadan bireylerin ve dezavantajlı grupların özel ihtiyaçlarına gereken özen gösterilerek sağlanmalıdır. Yardım öncelikleri yalnızca bireylerin, ailelerin ve toplulukların ihtiyaçları temelinde tespit edilmelidir.
- (2) Her afetzede, sağlanan yardım hizmetlerinden faydalanabilmelidir.

- (3) Sağlık yardımı açısından öncelik sırası belirlenirken, afetzedeler arasında ırk, dil, din, inanç, cinsiyet, yaş, siyasi görüş ve sosyal statü farklılığı gibi herhangi bir nedenle ayrımcılık veya kayırmacılık yapılmamalıdır.
- (4) Yardım görevlilerince, yardım faaliyetleri, insanlık, dayanışma ve tarafsızlık bilinciyle uygulanmalıdır.
- (5) Yardım yapılırken afetzedelerin inanç, kültür ve geleneklerine saygı gösterilmelidir.

Gizlilik ve Mahremiyetin Korunması

- (1) Afet nedeniyle sunulan müdahale hizmetleri kapsamında elde edilen kişisel bilgi, belge ve veriler, bireylerin mahremiyetine ve rızasına saygı gösterilerek ve veri güvenliği sağlanarak toplanmalı, saklanmalı ve kullanılmalıdır. Kişisel verilere, yalnızca yetkili kişilerin erişimi sağlanmalıdır.
- (2) Afet ve acil durum hallerinde, sunulan hizmetin sekteye uğramaması ve kamuoyunda olumsuz intiba uyandırılmaması için olay yeri ve afetzedelerle ilgili yetkili makamlarca izin verilmemiş bilgi, belge ve görüntüler paylaşılmamalıdır.

Dayanışma, Katılımcılık ve Gönüllülük

Afet ve acil durum hallerinde;

- (1) Yetkili kamu görevlileri; yardım faaliyetlerini, merkezi ve yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları, uluslararası afet müdahale ekipleri, gönüllüler ve diğer ilgili taraflar ile iş birliği, koordinasyon ve dayanışma içinde hassasiyetleri gözeterek yürütmelidir.
- (2) Her birey yardım sunma hakkına sahiptir. Bu hak, yetkili organlarca belirlenen koşullara uygun ve yürütülen koordinasyona engel olmayacak şekilde, bilinçli olarak kullanılmalıdır.
- (3) Yerel yönetimlerin ve uzmanların görüşleri alınmalı, süreçler iş birliği ve dayanışma içinde yürütülmelidir.
- (4) Etkili müdahale için herkes, öncelikle kendi görev ve sorumluluğu çerçevesinde karşılık beklemeden hareket etmelidir.

Şeffaflık ve Toplum Bilgilendirme

Afet ve acil durum hallerinde, yetkili kişi ve kurumlar tarafından;

- (1) Kamuoyu doğru, zamanında ve şeffaf bir şekilde bilgilendirilmeli; medya tarafından gerekli bilgi akışının sağlıklı ve hızlı bir şekilde aktarılması sağlanmalı ve yanlış bilgilerin yayılması, kargaşa ve panik ortamının oluşması önlenmelidir.
- (2) Afetzedeler, yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları ve medya paydaşları; afetin niteliği ve büyüklüğü, planlanan acil durum önlemleri, gıdaların dağıtılacağı zaman ve yerler, acil sağlık hizmetlerinin yeri, geçici barınma yerleri ve planlanan tahliye faaliyetleri gibi hususlarda anlaşılır bir şekilde bilgilendirilmeli, halkı paniğe ve kargaşaya sevk edebilecek, elemlerini artırabilecek içerik ve görsellerin paylaşılması ihtimaline karşı gerekli tedbirler alınmalıdır.
- (3) Kitle iletişiminin kesintiye uğramaması için gerekli tedbirler alınmalıdır.

Yardım Görevlilerinin Duyarlı Olması

- (1) Arama kurtarma, sağlık ve diğer yardım görevlileri, insan haklarına saygı konusunda, toplum nezdinde ahlaki ve vicdani bir role sahiptir. Bu görevliler, kaygılarını ve korkularını kontrol altında tutmalı, sakin kalmalı, afetzedelerin temel haklarını ihlal etmemeli ve iletişime açık olmalıdırlar.

(2) Afet müdahale çalışmalarına katılan görevliler, afetzedelere, gerçekleşmesi mümkün olmayacak vaatlerde bulunmamalıdır.

III. AFET VE ACİL DURUM SONRASINDA İYİLEŞTİRME SÜRECİ

Kamu Kaynaklarının Kullanımı

(1) Yetkili kurum ve kuruluşlar; afetzedelere yapılacak yardımlar için tahsis edilen kamu kaynaklarını adil ve şeffaf bir şekilde yönetmeli, söz konusu kaynaklar konusunda halkı doğru ve zamanında bilgilendirmeli, yanıltıcı veya yanlış bilgi vermekten kaçınmalıdır.

(2) Afetzedelere yönelik koruma, barınma, eğitim ve ekonomik yardım gibi destekleyici hizmetler adil olarak sunulmalıdır.

Afet Alanını İyileştirme

(1) Yetkili kurum ve kuruluşlarca, afet sonrasında halk sağlığı için tehdit oluşturan her türlü çevresel faktör için önlem alınmalıdır. Afet öncesine göre daha iyi çevresel şartların oluşturulması için gerekli tüm planlamalar ve çalışmalar etkin ve verimli bir şekilde yürütülmelidir.

(2) Afet sonrası yeniden yapılanma süreçlerinde afetzedelerin, uzmanların, ilgili kurumların ve toplumun görüşleri ve katkıları dikkate alınmalıdır.

Hesap Verebilirlik

(1) Afet hazırlık sürecinde yetkili kamu görevlileri veya kurumlar; aldıkları kararları genel kabul görmüş temellere dayandırmalı ve gerektiğinde karardan etkilenecek kişilere hesap verebilmelidir.

(2) Afet sırasında kriz yönetimi ve sonrasındaki iyileştirme sürecinde yetkili kamu görevlileri; bireylerin bilgi edinme yollarının açık tutulmasından, kararların mümkün olduğunca belgelerle desteklenmesinden ve sürecin etik ilkelerine uygun yürütülmesinden sorumludurlar.

IV. AFET VE ACİL DURUMLAR KONUSUNDA YETKİLİ KAMU YÖNETİCİLERİNİN SORUMLULUĞU

Afet ve acil durum hallerinde yetkili kamu yöneticileri;

(1) Nezaket ve saygı çerçevesinde, toplumu bilgilendirici şekilde hareket etmeli, görevlerinin ve sorumluluklarının farkında olmalıdırlar.

(2) Kamu yararını gözetmek suretiyle kamu kaynaklarının etkili ve verimli kullanılması için gerekli tedbirleri almalıdırlar. Afet ve acil durum yönetimi ve yardım fonlarının kullanımı konusunda hesap verebilir olmalıdırlar.

(3) Takdir yetkilerini toplum yararı ve etik ilkeleri çerçevesinde kullanmalıdırlar.

(4) Yardım faaliyetlerinde bulunanlara, imkânlar ölçüsünde, gerekli donanım ve ihtiyaçları sağlamalıdırlar.

(5) Gıda, giyecek ve diğer insani yardım malzemelerinin afetzedelere ulaştırılması sürecinin; hızlı, adil, tarafsız, şeffaf ve insan onuruna yakışır bir şekilde yönetilmesini temin etmelidirler.

(6) Afet ve Acil Durumlarda Kamu Görevlilerince Uyulması Gereken Etik Davranış İlkelerinin uygulanması ve kurumsal kültürün bir parçası haline getirilmesi hususunda; görev, yetki ve sorumlulukları dâhilinde azami özeni göstermek ve gerekli tedbirleri almakla yükümlüdürler.

Bu çerçevede Kurulumuzca; kamu görevlilerince görevleri sırasında uyulması gereken ilkeler kapsamında, yukarıda yer alan “Afet ve Acil Durumlarda Kamu Görevlilerince Uyulması Gereken Etik Davranış İlkeleri”nin kabul edilmesine, 25.05.2004 tarih ve 5176 sayılı Kanunun 3. maddesi uyarınca, 25.03.2025 tarihinde oybirliği ile karar verildi.

Zerrin GÜNGÖR
Başkan

Faruk Nafiz ÖZAK
Üye

İbrahim KARAOSMANOĞLU
Üye

Ahmet KARAYİĞİT
Üye

Ömer Faruk DOĞAN
Üye

Esengül CİVELEK
Üye

T. Ziyaeddin AKBULUT
Üye

Prof. Dr. Erkan İBİŞ
Üye

Prof. Dr. M. Fatih UŞAN
Üye

ASLI SİDİR